

378.147::811.163.41

316.644-057.875:811.163.41

<https://doi.org/10.18485/sj.2022.27.1.31>

АЛЕКСАНДАР М. НОВАКОВИЋ*

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Оригинални научни рад

Примљен: 15.10.2021.

Прихваћен: 22.12.2021.

СТАВОВИ СТУДЕНАТА НЕФИЛОЛОШКИХ ГРУПА
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
О ПОТРЕБИ УВОЂЕЊА ПРЕДМЕТА *СРПСКИ ЈЕЗИК*
У НАСТАВНЕ ПРОГРАМЕ ОСНОВНИХ И МАСТЕР
АКАДЕМСКИХ СТУДИЈА

У раду се анализирају ставови студената нефилолошких група на Филозофском факултету Универзитета у Нишу о увођењу предмета *Српски језик*. Циљ истраживања је стварање шире слике о могућностима увођења часова српског језика у све наставничке и ненаставничке нефилолошке студијске програме (Историје, Социологије, Филозофије, Психологије, Комуницирања и односа са јавношћу, Комуникологије, Новинарства, Социјалне политике и социјалног рада и Социјалног рада). Резултати истраживања су показали да, посматрано на нивоу свих студијских смерова, студенти подржавају увођење предмета на студијски програм који похађају – проценат оних који одобравају далеко је већи од процента оних који не одобравају. Највећи број испитаника сматра: 1) да би предмет требало да носи једноставан назив „Српски језик“; 2) да има статус обавезног предмета на првој години студија; 3) да буде једносеместралан испит; 4) да има фонд часова „1 (час предавања) + 1 (час вежби)“; 5) да основу предмета чини комбинација садржаја из области језичке норме, језичке културе и језика струке и 6) да полагање предмета буде реализовано кроз решавање теста знања.

Кључне речи: српски језик на факултетима, србистика, универзитетска настава, нефилолошке студије.

* aleksandar.novakovic@filfak.ni.ac.rs

1. УВОД

Истакнути српски филолози и надлежне србистичке институције (Институт за српски језик и катедре/департмани за србистику) одавно упозоравају да српски језик нема статус какав би заиста требало да има, што се директно одражава на појаву језичке некултуре и опште неписмености чак и међу академски образованим грађанима. „Чини се да је данас као никад досад код Срба присутан немаран однос према језичкој култури” (Ковачевић 2021: 104). Та немарност последица је, између осталог, малог броја часова матерњег језика у основним и средњим школама (Драгићевић 2015; Пипер 2016; Брборић 2017; Брборић 2019) и непостојања предмета *Српски језик* на наставничким нефилолошким и ненаставничким студијама широм Републике Србије и Републике Српске (Ковачевић 2014; Ковачевић 2021; Јовановић 2021; Башчаревић 2021; Ђуровић/Петковић 2021). Вељко Брборић (2019: 166) примећује да у вези са овим питањем постоје три врсте заговорника: 1) они који сматрају да треба задржати постојеће стање; 2) они који се залажу за смањење броја часова српског језика и 3) они који се боре за повећање броја часова српског језика.

Како би пружили свој допринос борби за побољшање статуса српског језика и апеловали на надлежне државне институције са извршном моћи да кроз предузимање кључних активности утичу на промену тренутне ситуације, заговорници идеје повећања броја часова српског језика (представници србистичких катедри на свим филолошким, филозофским, учитељским и педагошким факултетима у Србији, Републици Српској и Црној Гори, представници Института за српски језик САНУ, Института за књижевност и уметност у Београду и Завода за унапређење образовања и васпитања) организовали су две *Интеркатедарске србистичке конференције* у Тршићу – прву од 19. до 21. јуна 2020. године, а другу од 18. до 20. јуна 2021. године. Током трајања двеју конференција усвојене су три декларације ради побољшања статуса српског језика, очувања српског језичког наслеђа и канона српске књижевности: 1) *Декларација о неопходности повећања броја часова српског језика и књижевности у основној и средњој школи*; 2) *Декларација о статусу српског језика на несрбистичким катедрама и ненаставничким факултетима*; 3) *Декларација о канону српске књижевности*. Другопоменутом декларацијом учесници указују на игнорантски став надлежних државних институција према српском језику и писму као основним идентитетским критеријумима српског народа и на ширење неписмености чак и међу онима са завршеним факултетским образовањем, због чега сматрају да српски језик мора бити уведен на све факултете „у циљу подизања нивоа писмености [...] заустављања процеса ширења језичке некултуре [...] и обезбеђења стварног статуса писмених оних који тај статус формално имају јер су факултетски образовани а језички необразовани” (II декларација, 2020).

Нажалост, у протеклих годину дана није се много тога променило у вези са увођењем предмета *Српски језик* на наставничке филолошке/нефилолошке програме и ненаставничке студије. Пракса показује да је још раније изречени апел изазвао опречна мишљења и међу студентима и међу универзитетским професорима. Мишљења се крећу од слагања са предлогом до његовог апсолутног негирања, а медији преносе да је чак и Конференција универзитета Србије (КОНУС) одбила упућени нацрт Одбора за стандардизацију српског језика о увођењу предмета *Српски језик (Политика)*, 2. јул 2019). Како би се борба ради увођења новог предмета на све факултете широм Републике Србије и Републике Српске учинила ефикаснијом, неопходно је сагледати ставове студената и професора највећих државних факултета (и универзитета), који би српским филолозима и лингвистима дали јасније упуте ка остварењу постављеног циља. Из тог разлога у овом раду настојимо да сагледамо ставове студената наставничких и ненаставничких (нефилолошких) студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу.

Рад садржи пет одељака. Након уводних разматрања дат је преглед претходних истраживања у вези са питањем статуса српског језика на универзитетском нивоу наставе. У трећем поглављу детаљно је објашњена методологија истраживања, док се у четвртом поглављу квантитативно и квалитативно анализирају ставови студената према увођењу предмета *Српски језик* на наставничке и ненаставничке студијске програме. У петом поглављу су изведени најважнији закључци.

2. ПРЕТХОДНА ИСТРАЖИВАЊА

Питању статуса српског језика на универзитетима у Републици Србији и Републици Српској посебну пажњу је посветио Милош Ковачевић у својим радовима: „Статус српског језика на српским универзитетима” (2012), „Српски језик и функционална писменост на универзитету” (2014) и „Питања српског језика на несрбистичким филолошким катедрама и на ненаставничким факултетима” (2021).¹ Аутор разликује пет улога српског језика: „а) српски језик као предмет србистике; б) српски језик на учитељским и/или педагошким факултетима; в) српски језик на страним филологијама; г) српски језик у програмима наставничких нефилолошких студија; д) српски

¹ Важно место у сагледавању статуса српског језика на универзитетима заузима зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције под називом *Статус српског језика и књижевности у образовном систему* (2021). У зборнику су објављени реферати истакнутих српских филолога и лингвиста представљени у Тршићу током трајања конференције од 19. до 21. јуна 2020. године. У својим рефератима аутори су настојали да представе актуелно стање у вези са постојањем србистичких предмета на различитим универзитетима и факултетима у Републици Србији, Републици Српској и Црној Гори.

језик на ненаставничким факултетима” (Ковачевић 2021: 108). Захваљујући анализи студијских програма државних универзитета, запажа да српски језик, осим на србистичким катедрама, нема статус какав би требало да има с обзиром на његову важност у будућем раду свршених студената педагошких и учитељских факултета, страних филологија, наставничких нефилолошких студија (математике, информатике, хемије, физике, биологије, географије итд.) и ненаставничких студија, иако неке од њих (новинарство, журналистика, драмска уметност и права) иманентно подразумевају садржаје српског језика. Као решење ради превазилашења садашњег врло лошег стања српског језика у универзитетској настави аутор види потребу институционализованог увођења српског језика као обавезног предмета на студије страних филологија и на све наставничке нефилолошке студије. Такође, српски језик би, према речима М. Ковачевића, требало да буде и обавезни предмет на студијама ненаставничких факултета, какве су студије новинарства, права и драмске уметности, док би на студијама других дисциплина (медицина, машинство, економија, архитектура и сл.) садржаји српскога језика морали бити заступљени бар на нивоу функционалне писмености. Идентично мишљење о статусу матерњег језика на универзитетском нивоу има и Вељко Брборић, који сматра да би наведени предлог Милоша Ковачевића требало сматрати програмским и обавезујућим за овај ниво образовања (Брборић 2019: 173). Брборић у раду „Статус српског језика у образовном систему Србије” износи податак да „на већини наших факултета нема садржаја из предметности матерњег језика, мада се код свих са академским образовањем подразумевају елементарна писменост и познавање основних граматичких и правописних правила” (Брборић 2019: 171). Предраг Пипер у раду „Српски између великих и малих језика” (али и својим књигама *Српски између великих и малих језика* и *Српски у кругу словенских језика*) као један од проблема савременог српског језика види његову недовољну заступљеност у образовању (Пипер 2016: 9). Миланка Бабић својим радом „Статус српског језика и књижевности у Републици Српској” потврђује да се ни на универзитетима у овој држави „скоро нигдје не учи српски језик и његова норма” (Бабић 2021: 72). Као решење ради побољшања статуса српског језика Жарко Бошњаковић (2014) види његово озбиљније и обимније изучавање на факултетима који образују филологе и наставнике.

Говорећи о статусу српског језика на наставничким нефилолошким студијама, Александар Јовановић у раду „О нашим најмлађим србистичким катедрама: Настава српског језика на учитељским и/или педагошким факултетима” издваја србистичке предмете у оквиру студијских планова учитељских/педагошких факултета основаних 1993. године: *Српски језик, Српска култура у европском контексту, Увод у тумачење књижевности, Књижевност за децу и младе, Методика наставе српског језика и књижевности*. Аутор препознаје улогу, место и значај србистике у школовању учитеља и васпитача, с

напоменом да је њен основни задатак да „унапређује наше језичко, књижевно и културно наслеђе и да га, образујући учитеље и васпитаче, преноси новим генерацијама” (Јовановић 2021: 47). Из тог разлога сматра да је „обавеза свих нас на овим факултетима да сачувамо постојеће предмете и број часова, а тамо где је неопходно да их повећамо” (Јовановић 2021: 53), али не због наставничке норме, него због значаја српског језика у разредној настави. Снежана Башчаревић у своме раду „Смернице за побољшање статуса српског језика на учитељским (педагошким) и осталим факултетима” запажа да „српски језик на овим факултетима нема статус какав би морао имати с обзиром на то какву и колику улогу имају садржаји српског језика у првим четирма разредима основне школе” (Башчаревић 2021: 181). На другој страни, Веселина Ђуркин у раду „Статус српског језика на Педагошком факултету у Сомбору” кроз осврт на развој студијских програма показује да се предмет *Српски језик* у последњих десетак година усталио на свим смеровима, „како у погледу броја часова тако и у погледу броја семестара током којих се изучава” (Ђуркин 2021: 193), док Саша Ђукић у раду „Статус српског језика на Педагошком факултету у Бијељини” закључује да је предметност српског језика и књижевности по броју и областима еквивалентно заступљена на свим педагошким факултетима у матици (Ђукић 2021: 216). Сања Ђуровић и Јелена Петковић у раду „Изучавање српског језика на Универзитету у Крагујевцу” као значајно место за проучавање српског језика на овом универзитету издвајају два факултета педагошког усмерења – Педагошки факултет у Ужицу (на коме постоје обавезни предмети *Српски језик 1* и *Српски језик 2*), Факултет педагошких наука у Јагодини (на коме се изучавају истоимени предмети), односно Природно-математички факултет у Крагујевцу на коме се изучава изборни предмет *Култура говора* у оквиру студијског програма Математика и предмет *Функционална писменост* у оквиру програма Психологија. Ђуровић и Петковић (2021: 147) примећују да „иако већ дуго траје иницијатива Одсека за филологију да се изучавање српског језика уведе на целом универзитету, нажалост, промена на том пољу нема”. Увођењем српског језика на све факултете значајно би се утицало на подизање језичке културе у целини, али, како истичу аутори, „треба водити рачуна о томе да предмети који би се изучавали на факултетима нефилолошког профила морају бити функционални, примерени струци и да као исход морају имати практична знања и вештине, јер морамо признати да тамо где је било ових предмета, они нису били функционални и нису давали практична знања (Ђуровић/Петковић 2021: 148). О питању неприлагођености предмета *Српски језик* специфичностима студирања француског језика на универзитетима у Републици Србији писали су Сања Микетић и Станислав Станковић у раду „Статус српског језика на студијским групама за француски језик и књижевност у Републици Србији”. Аутори сматрају да је потребно: 1) повећати број часова активне наставе на једнопредметним студијским групама; 2) прилагодити наставне садржаје српског језика потребама студената

француског језика и књижевности; 3) ангажовање предавача српског језика на студијским групама за француски језик и књижевности који поседују комуникативни и научни ниво компетенције и у области француског језика (Микетић/Станковић 2014: 108–109).

3. МЕТОДОЛОШКЕ ПОСТАВКЕ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет и циљ истраживања

Анализа претходних истраживања у вези са питањем увођења предмета *Српски језик* на све факултете показала је да су истраживачи своја запажања заснивали на анализи студијских планова и програма, увиђајући место и функцију курикулума на нивоу основних и мастер академских студија. Готово сви су сагласни да програми за српски језик нису у довољној мери заступљени на наставничким филолошким, педагошким и ненаставничким факултетима, те предлажу да се нови курикулуми уведу на (све) факултете у циљу подизања језичке културе академски образованих људи. Међутим, приметно је да нема радова у којима се аутори баве анализом ставова студената и универзитетских наставника о питању увођења предмета *Српски језик* на наставничке нефилолошке и ненаставничке студије. Зато је предмет овога рада анализа ставова студената нефилолошких група на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, који са својих дванаест департмана и тридесет и два студијска програма представља прави „мали универзитет” са више од три хиљаде и деветсто студената на свим нивоима студија. Наиме, Филозофски факултет представља пример добре праксе постојања предмета *Српски језик* на студијама страних филологија (Руски језик и књижевност, Англистика, Немачки језик и књижевност и Француски језик и књижевност)², као и на наставничким нефилолошким студијама Педагогије³. Како би се створило позитивно окружење ради увођења нових предмета на све студијске програме (како на оне наставничке тако и на нефилолошке), потребно је испитати ставове студената о овом важном националном питању. На тај начин би се створила ширија слика о могућностима имплементације наставе српског језика у све студијске програме, што представља циљ овог истраживања.

² У различитим студијским програмима предмет се другачије именује.

³ И у студијском програму акредитованом 2021. године студенти Педагогије ће имати могућност избора предмета *Српски језик и функционална писменост*.

Задаци истраживања

На основу постављеног предмета и циља истраживања, издвојили смо неколико задатака:

- 1) Испитати ставове студената наставничких нефилолошких студија (Историја, Социологија, Филозофија, Психологија)⁴ о (могућем) увођењу предмета *Српски језик* на основне и мастер академске студије.
- 2) Испитати ставове студената ненаставничких студија (Комуницирање и односи са јавношћу, Новинарство, Социјална политика и социјални рад) о (могућем) увођењу предмета *Српски језик* на основне и мастер академске студије.
- 3) Утврдити да ли постоји статистички значајна разлика у ставу студената о (могућем) увођењу предмета *Српски језик* у односу на студијски програм.
- 4) Утврдити да ли постоји статистички значајна разлика у ставовима студената наставничких нефилолошких студија и ненаставничких студија о (могућем) увођењу предмета *Српски језик*.

Методe, технике, инструменти и узорак истраживања

Према дефинисаном предмету, циљу и постављеним задацима истраживања у теоријском делу рада је коришћена метода теоријске анализе са техником анализе садржаја. У емпиријском делу рада коришћена је дескриптивна метода са техникама анкетирања и скалирања. Захваљујући побројаним методама спровели смо детаљна квалитативна и квантитативна истраживања ради испитивања ставова студената у вези са увођењем предмета *Српски језик* на наставничке нефилолошке и ненаставничке студије Филозофског факултета Универзитета у Нишу.

За потребе овог истраживања конструисали смо упитник са скалом процене (скр. SSOUPSJ – *Ставови студената о увођењу предмета Српски језик*). Инструмент је подељен на три дела. Први део инструмента чини упитник који је намењен прикупљању основних социо-демографских података о испитаницима – назив студијског програма, година студија и пол. Други део инструмента истраживања чини скала процене Ликертовог типа са четрнаест ајтема (1 – уопште нисам сагласан, 5 – у потпуности сам сагласан) и коришћен је ради испитивања ставова студената наставничких нефилолошких и ненаставничких студијских група о увођењу предмета *Српски језик*.

⁴ Прегледом акредитационог материјала утврдили смо да сва четири студијска програма предвиђају изучавање педагошко-психолошко-методичких предмета (скр. ППМ), а пракса нам показује да свршени студенти конкуришу за радна места „наставник историје“, „наставник социологије“, „наставник филозофије“ и „наставник психологије“.

Трећи део инструмента чини упитник сачињен од десет питања отвореног типа ради стварања јасније слике о ставовима студената према испитиваном питању увођења новог предмета. Избором одговарајуће тврдње студенти су износили своје мишљење у вези са наведеним питањем на универзитетском нивоу наставе. За утврђивање статистички значајних разлика у одговорима испитаника (с обзиром на независне варијабле истраживања) користили смо следеће параметре: фреквенција (f), проценат (%), аритметичка средина (M), стандардна девијација (sd), параметријска статистика (ANOVA F-test). Сви прикупљени подаци квантитативно анализирани употребом софтвера SPSS 23.0, дескриптивно објашњени и изражени помоћу табела и графикана.

Начин прикупљања података

Истраживање је реализовано од 23. августа до 2. септембра 2021. године. Подаци су прикупљени онлајн путем, тако што је коришћен Гугл упитник послат студентима помоћу имејла. Предвиђено време за решавање упитника износило је петнаест минута. Истраживач је од Етичке комисије Филозофског факултета Универзитета у Нишу добио дозволу са спровођење наведеног истраживања. У истраживању је учествовало укупно 504 студента (116 мушкараца и 388 жена), од којих: 28 студената Историје, 88 студената Социологије, 36 студената Филозофије, 204 студента Психологије, 40 студената Комуницирања и односа са јавношћу (програм основних академских студија), 24 студента Комуникологије (мастер програм), 16 студената Новинарства, 60 студената Социјалне политике и социјалног рада (програм основних академских студија) и 8 студената мастер програма Социјални рад Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Такође, испитаници су студенти све четири године основних академских студија и прве године мастер академских студија поменутих студијских програма (в. табелу 1).

Табела 1. Број испитаника према студијском програму, години и степену студија

Врста студија	Назив студијског програма ⁵	Ниво студија						МАС
		ОАС						
		I ГОДИНА	II ГОДИНА	III ГОДИНА	IV ГОДИНА	I ГОДИНА	II ГОДИНА	
Наставничке нефилолошке студије	Историја	4	8	4	4	4	8	
	Социологија	44	20	8	8	8	8	
	Филозофија	20	4	8	4	4	0	
	Психологија	28	56	24	64	32	32	
Ненаставничке студије	Комуницирање и односи са јавношћу	8	12	8	12	12	/	
	Комуникологија ⁶	/	/	/	/	/	24	
	Новинарство	4	4	4	4	4	/	
	Социјална политика и социјални рад	20	28	8	4	4	/	
	Социјални рад	/	/	/	/	/	8	

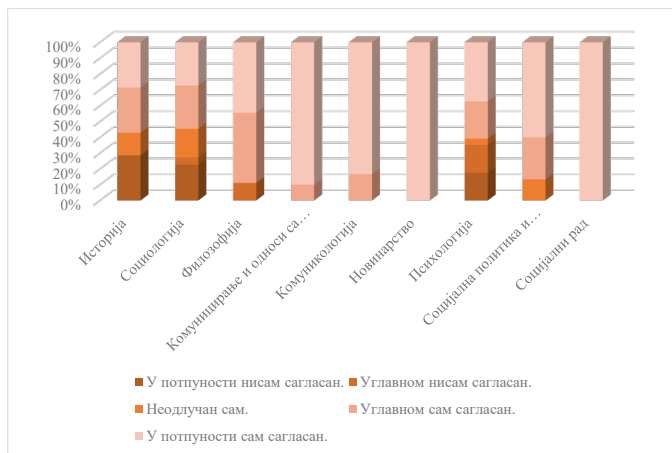
⁵ Студијски програми Комуницирање и односи са јавношћу, Историја и Новинарство су према акредитацијама из 2013, односно 2014. године имали предвиђено изучавање српског језика. Студенти Историје изучавали су српски језик на другој години студија, који је том приликом имао статус обавезног предмета. Студенти Новинарства изучавали су српски језик током два семестра (*Српски језик и правопис, Савермени српски језик*); оба предмета су имала статус обавезних. Студенти Комуницирања и односа са јавношћу имали су могућност да бирају предмет *Савермени српски језик*, који је имао статус изборног предмета. Нажалост, ни у једном од наведених студијских програма, према акредитацији из 2021. године, нема предмета који би подразумевао изучавање садржаја из области српског језика.

⁶ Комуникологија и Социјални рад представљају студијске програме мастер академских студија који се надовезују на основне студије Комуницирања и односа са јавношћу, односно студије Социјалне политике и социјалног рада.

4. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Анализа одговора пет стотина и четири испитаника показала је да већина студената нефилолошких студијских група препознаје значај увођења српског језика на студијски програм који похађа. Чак 240 испитаника (47,6%) у потпуности је сагласно са тврдњом „Подржавам увођење српског језика као предмета на студијски програм који похађам”, док је 120 испитаника (23,8%) са њом углавном сагласно. Међу испитаницима је мало оних који у потпуности нису сагласни са наведеном тврдњом – 64 (12,7%), односно оних који углавном нису сагласни – 44 (8,7%). У тренутку реализације истраживања неодлучно је било 36 студената (7,1%). Већина студената је, дакле, мишљења да се српски језик треба и мора изучавати током читавог школовања иако је реч о матерњем језику свих испитаника који су учествовали у истраживању – 360 испитаника (71,4%) бар једном у недељи дана прочита одређене садржаје из области матерњег језика, тражећи одговоре у вези са правописним недоумицама. Из тог разлога је 260 испитаника (51,6%) своје знање српског језика оценило као „високо”. Уколико се погледају резултати одговора испитаника у односу на студијски програм који похађају, долазимо до врло занимљивих запажања. Шеснаест анкетираних студената (100%) Новинарства и осам студената (100%) Социјалног рада сагласно је са тврдњом да српски језик треба увести као предмет на (дати) студијски програм. Такође, 83,33% студената Комуникологије, 60% студената Социјалне политике и социјалног рада, 54,55% студената Комуницирања и односа са јавношћу и 44,44% студената Филозофије у потпуности је сагласно са наведеном тврдњом. Уз то, висок проценат студената сва четири поменута студијска програма углавном је сагласно са тврдњом – 16,67% студената Комуникологије, 26,67% студената Социјалне политике и социјалног рада, односно 45,45% студената Комуницирања и односа са јавношћу и 44,44% студената Филозофије. Студенти Психологије, који чине готово половину испитаника, такође подржавају увођење предмета на студијски програм, с тим што је 37,25% у потпуности сагласно, а 23,53% углавном сагласно. Интересантно је да студенти Историје и Социологије имају приближно исте ставове о увођењу српског језика – 28,57% студената Историје и 27,27% студената Социологије у потпуности је сагласно, док је 28,57% студената Историје и 27,27% студената Социологије углавном сагласно. Но, изненађујуће велики проценат студената двају студијских програма у потпуности није сагласан да српски језик треба увести на дати студијски програм; таквог мишљења је 28,57% студената Историје и 22,73% студената Социологије. Уз то, студенти ова два студијска програма имају и већи проценат неодлучних по овом питању (в. графички приказ 1).

Графички приказ 1. Ставови студената о увођењу предмета у односу на студијски програм

Резултати статистичких тестова нам показују да међу њима постоји статистички значајна разлика (в. табелу 2). Анализом аритметичких средина добили смо приближно исте одговоре које смо утврдили дескриптивном статистиком и на основу налаза можемо константовати да се одговори студената наставничких нефилолошких и ненаставничких статистички значајно разликују у одговорима о увођењу матерњег језика на студијски програм који похађају ($F=14,513$; $df=8$; $p=0,0001$). Аритметичке средине одговора студената Историје, Социологије, Филозофије и Психологије крећу се у распону од 3 до 4 на скали процене Ликертовог типа, што показује кретање ставова од неодлучности ка слагању. Насупрот овој групи, налазе се студенти ненаставничких студијских програма Комуницирање и односи са јавношћу, Комуникологија, Новинарство, Социјална политика и социјални рад и Социјални рад, чије се аритметичке средине крећу од 4 ка 5, што на скали процене представља кретање ставова од слагања ка потпуном слагању.

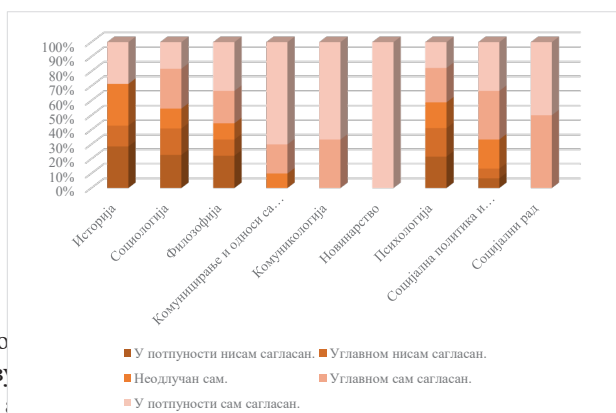
Табела 2. Статистички значајне разлике у одговорима испитаника о увођењу предмета Српски језик у односу на студијску групу

	N	M	SD	ANOVA F-тест	df	p
Историја	28	3,2857	1,60686	14,513	8	0,0001
Социологија	88	3,3182	1,49747			
Филозофија	36	4,2222	0,92924			
Комуницирање и односи са јавношћу	40	4,9000	0,30382			
Комуникологија	24	4,8333	0,38069			
Новинарство	16	5,0000	0,00000			
Психологија	204	3,4510	1,55445			
Социјална политика и социјалан рад	60	4,4667	0,72408			
Социјални рад	8	5,0000	0,00000			

Студенти који одобравају увођење предмета као његове могуће називе предлажу: *Српски језик* (72%), *Граматика српског језика* (5%), *Правопис српског језика* (3%), *Основе српског језика* (3%), *Функционални српски* (3%), *Српски језик у психологији* (1%), *Српски језик за психологе* (1%), *Језичка култура и стандардизација* (1%) и *Савремени српски језик* (1%). Од укупно анкетираних студената, 156 студената (31%) је у потпуности сагласно са тврдњом да српски језик у студијском програму мора имати статус обавезног предмета⁷. Такође, 120 студената (23,8%) углавном је сагласно са таквом тврдњом, при чему је број студената који не подржавају став да српски језик треба имати статус обавезног предмета приближно исти – 84 испитаника (16,7%) у потпуности није сагласно, односно 68 испитаника (13,5%) углавном није сагласно са датом тврдњом. У вези са овим питањем 76 студената (15,1%) није имало дефинисан став. Чак 70% студената Комуницирања и односа са јавношћу, 66,67% студената Комуникологије, 50% студената Социјалног рада и 50% студената Новинарства у потпуности је сагласно са тврдњом да би српски требало да буде обавезан предмет на студијском програму који похађају. Овој групи студената придружује се и 50% студената Социјалног рада, 50% студената Новинарства, 33,33% студената Комуникологије и 20% студената Комуницирања и односа са јавношћу који су углавном сагласни. Не сме се никако

занемарити чињеница да је 33,22% студената Филозофије и 33,33% студената Социјалне политике и социјалног рада у потпуности сагласно, односно 22,22% студената Филозофије и 33,33% студената Социјалне политике и социјалног рада углавном сагласно. Студенти Психологије, Историје и Социологије имају подељена мишљења у вези са наведеним питањем, с обзиром на чињеницу да не постоји велика процентуална разлика између оних који су сагласни и оних који нису сагласни са датом тврдњом (в. графички приказ 2).

Графички приказ 2. Ставови студената о статусу предмета у односу на студијски програм

Ставо
грам показ
Анализом

ијски про
ги ($p < 0,05$).
ставничких

нефилолошких програма и ненаставничких програма показују нехомогене ставове – студенти Историје, Социологије, Филозофије и Психологије показују претежно неодлучан став ($M \approx 3$), док студенти Комуникарања и односа са јавношћу, Комуникологије, Новинарства, Социјалне политике и социјалног рада и Социјалног рада показују позитиван став о увођењу српског језика као обавезног предмета ($F=15,811$; $df=8$; $p=0,0001$).

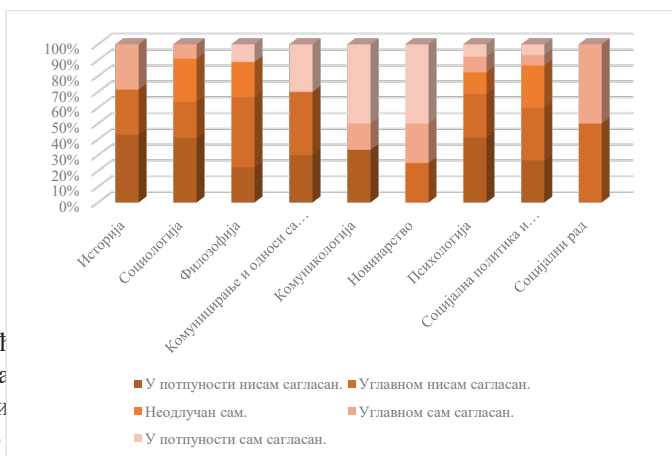
Табела 3. Статистички значајне разлике у одговорима испитаника о статусу предмета у односу на студијску групу

	N	M	SD	ANOVA F-тест	df	p
Историја	28	2,8571	1,58030	15,811	8	0,0001
Социологија	88	3,0000	1,45428			
Филозофија	36	3,3333	1,58565			
Комуницирање и односи са јавношћу	40	4,6000	,67178			
Комуникологија	24	4,6667	,48154			
Новинарство	16	5,0000	,00000			
Психологија	204	2,9608	1,41715			
Социјална политика и социјалан рад	60	3,8000	1,17603			
Социјални рад	8	4,5000	,53452			

Иако већина студената подржава увођење српског језика на (одређени) студијски програм, посматрано на нивоу свих студијских смерова, 176 студената (34,9%) у потпуности није сагласно, односно 144 студента (28,6%) углавном није сагласно са тврдњом да српски језик треба да постоји као предмет на свим годинама студија. Такође, 120 студената (23,8%) у потпуности је против тога да српски језик треба да буде двосеместралан предмет⁸, а овој групи се придружује и 84 испитаника (16,7%) који углавном нису сагласни. Но, уочљиво је да су студенти неодлучни у вези са питањем да ли српски језик треба да буде једносеместралан, односно двосеместралан предмет – у првој групи је 120 неодлучних (23,8%), док је у другој групи чак 140 неодлучних (27,8%). Такав податак говори у прилог чињеници да би указивањем на предности које би са собом носило изучавање српског језика у више семестара могло да доведе до промене ставова студената. По 50% студената Новинарства и Комуникологије, односно 30% студената Комуницирања и односа са јавношћу у потпуности је сагласно са тврдњом да би српски требало да буде заступљен на свакој години студија; својим одговорима издвајају се у односу на све остале студијске програме, који су у потпуности или углавном против таквог поступања (в. графички приказ 3). Издваја се став 57,14% студената Историје, 41,18% студената Психологије и 40,91% студената Социологије, који су у великој мери против изучавања српског језика на свим годинама студија. Испитаници су махом,

осим оних који студирају Новинарство, Комуникологију и Комуницирање и односе са јавношћу, у потпуности сагласни или углавном сагласни са тврдњом да би српски језик требало изучавати током једног семестра. По овом питању се издваја мишљење студената Психологије, Социјалног рада и социјалне политике – не постоји један изразито доминантан став, већ се одговори крећу од апсолутног негирања до прихватања. Чак 380 студента (75,4%) сматра да би предмет требало увести на прву годину студија, док је далеко мањи број оних који сматрају да би своје место требало да нађе на другој (52; 10,3%), трећој (40; 7,9%), четвртој (28; 5,6%), односно на првој години мастер академских студија (4; 0,8%). Испитаници сматрају да структура студијских програма дозвољава „додавање” новог предмета у неки од општеобразовних блокова на првој години, јер се, како истичу, са преласком на сваку нову годину студија повећава и број стручних предмета, где „не би било места за српски језик”.

Графички приказ 3. Ставови студената према увођењу српског језика на све године студија

Већ у току ра... 304 испи... идеално

минута) аузелo је очас био ната који

сматрају да би један час вежби био довољан за израду практичних задатака – 444 испитаника (88,1%) дели такво мишљење, док је свега 60 испитаника (11,9%) који сматра да би нефилолошки студијски програми требало да имају на недељном нивоу два часа вежби. Студенти Историје и Новинарства, који су имали часове српскога језика са фондом „2+2”, имају подељена мишљења – студенти Историје сматрају да би требало задржати број часова предавања,

а смањити број часова вежби, док су студенти Новинарства мишљења да је фонд „1+1” адекватније решење. Студенти Психологије, Социологије, Филозофије, Социјалне политике и социјалног рада деле мишљење студената Новинарства у погледу фонда часова, док се став студената Комуникологије поклапа са ставом студената Историје.

У погледу садржаја који би чинили основу предмета, испитаници су дали готово идентичне одговоре (в. табелу 4). Према њиховом мишљењу, наставници би требало да обједине изучавање језичке норме, језика струке и језичке културе. Интересантно је да је 232 испитаника (46%) у потпуности сагласно, односно њих 108 (21,40%) углавном сагласно са тврдњом да би део часова требало посветити и изучавању садржаја из области књижевности, што има своје лингвистичко и методичко оправдање (с обзиром на тесну повезаност науке о језику и науке о књижевности). Уколико се погледају ставови студената према студијском програму који похађају, примећујемо да нема посебне разлике у њиховим ставовима, односно студенти деле претходно наведено мишљење. Већина студената сматра да се садржај предмета *Српски језик* за студенте нефилолошких студија мора разликовати у односу на садржаје истог предмета за студенте страних филологија у погледу обима и садржаја који ће се изучавати – 260 студената (51,6%) је у потпуности сагласно, односно њих 120 (23,8%) је углавном сагласно. Студенти свих студијских група сматрају да би настава српског језика требало да им обезбеди остваривање „прецизније комуникације”, „увећање лексичког фонда”, „постизање елоквентног изражавања”, „усвајање акценатске норме”, „отклањање стилистичких пропуста приликом писања” и „језичких недоумица”, као и „једноставније писмено изражавање”.

Табела 4. Став студената у вези са садржајима који би чинили основу предмета

	Изучавање језичке норме		Изучавање језика струке		Изучавање језичке културе		Изучавање садржаја из књиж.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
У потпуности нисам сагласан.	24	4,80	24	4,80	16	3,20	60	11,90
Углавном нисам сагласан.	16	3,20	44	8,70	24	4,80	44	8,70
Неодлучан сам.	92	18,30	96	19,00	60	11,90	60	11,90
Углавном сам сагласан.	212	42,10	224	44,4	240	47,60	108	
У потпуности сам сагласан.	160	31,70	116	23,00	164	32,50	232	

Испитаници сматрају да је најадекватнији начин за реализацију и полагање испита *тест знања*. Наиме, 184 студента (36,5%) у потпуности је сагласно, односно 168 студената (33,3%) углавном сагласно са наведеном тврдњом. Притом, студенти имају подељена мишљења у вези са тим да ли полагање предмета *Српски језик* треба да обухвати и практичан рад – не може се уочити доминантна група у ставовима испитаника о наведеном питању. Такво чињенично стање наводи нас на размишљање да би приликом реализације наставе и испита један део студентских активности требало да чини практичан рад у виду израде семинарског рада или пројектног задатка.

5. ЗАКЉУЧАК

Увођење предмета *Српски језик* на наставничке филолошке/нефилолошке програме и ненаставничке студије (ради подизања нивоа писмености и заустављања процеса ширења језичке некултуре) представља важно питање србистике у XXI веку. Међутим, предлози да се српски језик нађе у студијским програмима свих факултета и свих смерова наилазе на опречна мишљења, која се крећу од апсолутног прихватања до негирања такве иницијативе. Србисти широм Републике Србије, Републике Српске и Црне Горе предузимају различите акције у циљу промовисања важности имплементације предмета у студијске планове и програме. Како би таква иницијатива добила на значају, изузетно је важно сагледати ставове студената (и њихових наставника) о том питању. Зато је предмет овог истраживања анализа ставова студената (не)-

наставничких нефилолошких група на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, који представља прави „мали универзитет”. С обзиром на чињеницу да поред филолошких студија (националне и стране филологије) има и велики број наставничких и ненаставничких студијских смерова, овај факултет наметнуо се као идеално место за спровођење истраживања. У њему је учествовало укупно 504 испитаника, који похађају наставничке нефилолошке студије Историје, Социологије, Филозофије и Психологије, односно ненаставничке студије Комуницирања и односа са јавношћу, Комуникологије, Новинарства, Социјалне политике и социјалног рада и Социјалног рада.

Резултати истраживања су нам показали да, посматрано на нивоу свих студијских смерова, студенти подржавају увођење предмета на студијски програм који похађају – проценат оних који одобравају далеко је већи од процента оних који не одобравају увођење српског језика као предмета. Међутим, приметно је да постоје статистички значајне разлике у ставовима студената уколико се у обзир узиму појединачни студијски програми. На једној страни налазе се студенти Комуницирања и односа са јавношћу, Комуникологије, Новинарства, Социјалне политике и социјалног рада и Социјалног рада, који у потпуности подржавају иницијативу о увођењу предмета, док се на другој страни налазе студенти Историје, Социологије, Филозофије и Психологије, који подржавају увођење предмета, али који имају и велики процентуални удео оних који су против иницијативе или су неодлучни. Овде је важно истакнути да су студенти Новинарства и Комуницирања и односа са јавношћу, двају студијских програма који су у акредитационом материјалу из 2013/2014. године имали предмет(е) из области српског језика, задржали позитивно мишљење о важности (овог) предмета. Такође, и студенти осталих студијских програма, чији исходи подразумевају директан контакт са људима кроз усмено или писмено изражавање, показују разумевање важности неговања матерњег језика и језичке културе. Зато предлажу различите називе за предмет који би се потенцијално могао наћи у њиховим студијским програмима, показујући наклоност према најједноставнијем – *Српски језик*.

Већи проценат анкетираних студената сматра да српски језик треба имати статус обавезног предмета; посебно су позитивно настројени студенти студијских програма Комуницирање и односи са јавношћу, Комуникологија, Новинарство и Социјални рад. Студенти деле мишљење да српски треба да буде једносеместрални предмет са фондом часова „1 (час предавања) + 1 (час вежби)” на првој години студија, која, према неписаном правилу, има најмањи број ускостручних предмета. Мишљења су да би основу предмета требало да чини комбинација садржаја из области језичке норме, језичке културе и језика струке, при чему висок проценат студената има жељу да се предмету додају и одређени садржаји из области књижевности. Као начин за реализацију испита

студенти издвајају тест знања, док се изводи закључак да практичан рад треба да буде присутан кроз израду семинарског рада или пројектног задатка.

Реализација сличних истраживања међу студентима већег броја факултета на универзитетима у Републици Србији и Републици Српској допринела би стварању јасније слике о начину концепирања предмета, који би у потпуности одговарао потребама и жељама студената нефилолошких студијских програма. Тако осмишљен и прилагођен предмет би се, уз конкретну подршку ресорног Министарства, могао понудити факултетима ради имплементације у материјал за акредитацију одређених студијских програма. Поштујући наведену динамику, у наредних десет година бисмо били у прилици да видимо прве резултате, надамо се, плодотворног рада наставника српскога језика на универзитетима широм Републике Србије и Републике Српске.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић 2021:** М. Бабић, Статус српског језика и књижевности у Републици Српској, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 63–80.
- Башчаревић 2021:** С. Башчаревић, Смернице за побољшање статуса српског језика на учитељским (педагошким) и осталим факултетима, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 181–191.
- Бошњаковић 2014:** Ж. Бошњаковић, Српски језик у образовању у Војводици (у поређењу са службеном употребом језика националних мањина), у: Срето Танасић (ур.), *Зборник Института за српски језик САНУ 2: Српски језик и актуелна питања језичке политике*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 183–195.
- Брборић 2017:** В. Брборић, Место и улога српског језика као наставног предмета у образовном систему, у: М. Ковачевић, Александра Вранеш (ур.), *Српски језик и ћирилица данас: зборник радова*. Ур. Милош Ковачевић, Александра Вранеш, Андрићград: Андрићев институт, 73–90.
- Брборић 2019:** В. Брборић, Статус српског језика у образовном систему Србије, *Предавања 8: Предавања / Семинар српског језика, књижевности и културе*, Vol. 8, 165–176. DOI: https://doi.org/10.18485/msc_pred.2019.8.ch13

- Драгићевић 2015:** Р. Драгићевић, Нека питања организације наставе српског језика као важан фактор очувања идентитета српског језика и културе, *Узданица*, год. XII, бр. 1, 117–129.
- Ђукић 2021:** С. Ђукић, Статус србистике на Педагошком факултету у Бијељини, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 205–220.
- Ђуркин 2021:** В. Ђуркин, Статус српског језика на Педагошком факултету у Сомбору, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 193–204.
- Ђуровић/Петковић 2021:** С. Ђуровић, Ј. Петковић, Изучавање српског језика на Универзитету у Крагујевцу, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 145–151.
- Јовановић 2021:** А. Јовановић, О нашим најмлађим србистичким катедрама: настава српског језика и књижевности на учитељским и/или педагошким факултетима, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 45–61.
- Ковачевић 2012:** М. Ковачевић, Статус српског језика на српским универзитетима, у: Б. Димитријевић (ур.), *Филологија и универзитет: тематски зборник радова*, Ниш: Филозофски факултет, 13–25.
- Ковачевић 2014:** М. Ковачевић, Српски језик и функционална писменост на универзитету, у: С. Танасић (ур.), *Зборник Института за српски језик САНУ II: Српски језик и актуелна питања језичке политике*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 67–81.
- Ковачевић 2021:** М. Ковачевић, Питања српског језика на несрбистичким филолошким катедрама и на ненаставничким факултетима, у: М. Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, Београд: ЗУОВ, 103–121.
- Микетић/Станковић 2014:** S. Miketic, S. Stanković, Status srpskog jezika na studijskim grupama za francuski jezik i književnost u Republici Srbiji, *Nauka i savremeni univerzitet*, Knjiga IV, Niš: Filozofski fakultet, 97–114.

Пипер 2010: П. Пипер, *Српски између великих и малих језика*, Београд: Београдска књига.

Пипер 2015: П. Пипер, *Српски у кругу словенских језика*, Београд: НМ либрис.

Пипер 2016: П. Пипер, Српски језик између великих и малих језика, *Књижевност и језик*, LXIII/1–2, 1–17.

Извори

I декларација: „Декларација о неопходности повећања броја часова српског језика и књижевности у основној и средњој школи”. *Прва интеркадетарска србистичка конференција*. Тршић, 19–21. јун 2020.

II декларација: „Декларација о статусу српског језика на несрбистичким катедрама и ненаставничким факултетима”, *Прва интеркадетарска србистичка конференција*. Тршић, 19–21. јун 2020.

III декларација: „Декларација о канону српске књижевности”. *Друга интеркадетарска србистичка конференција*. Тршић, 18–20. јун 2021.

Политика 2019: „КОНУС: Српски језик се учи у школама, не на факултету”. *Политика*, 2. јул 2019. године.

ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ ПРОФИЛЕЙ ФИЛОСОФСКОГО ФАКУЛЬТЕТА УНИВЕРСИТЕТА В НИШЕ О НЕОБХОДИМОСТИ ВВЕДЕНИЯ КУРСА *СЕРБСКОГО ЯЗЫКА* В ПРОГРАММУ БАКАЛАВРИАТА И МАГИСТРАТУРЫ

Резюме

В статье анализируются отношения студентов нефилологических профилей Философского факультета Университета в Нише к введению предмета *Сербский язык*. Цель исследования – составить более широкую картину возможностей введения уроков сербского языка во все учебные программы и стадии. Исследование проводилось с помощью специально созданной онлайн-анкеты в период с 23 августа по 2 сентября 2021 года, в которой приняли участие 504 студента бакалавриата и магистерских специальностей в области истории, социологии, философии, психологии, коммуникации и связей с общественностью, коммуникологии, журналистики, социальной политики и социальной работы. Результаты исследования показали, что на уровне всех специальностей студенты поддерживают введение предмета в учебную программу, которая является их специальностью – процент одобряющих намного выше, чем процент тех, кто не одобряет. Наиболее количество респондентов считают: 1) что предмет должен иметь простое название „Сербский язык”; 2) иметь статус

обязательного предмета на первом курсе обучения; 3) быть односеместровым экзаменом; 4) иметь фонд занятий „1 (урок лекций) + 1 (урок упражнений)”; 5) в основе курса лежит сочетание содержания из области языковых норм, языковой культуры и языка профессии и 6) курс реализуется посредством решения теста знаний. Однако было обнаружено, что существует статистически значимая разница в отношении студентов, если принимать во внимание индивидуальные учебные программы ($p = 0,001$). С одной стороны, студенты специальности которых коммуникация и связь с общественностью, коммуникология, журналистика, социальная политика и социальная работа полностью поддерживают инициативу по введению курса, а с другой стороны – студенты истории, социологии, философии и психологии, которые тоже поддерживают введение данного предмета, но также есть большой процент тех, кто против такой инициативы и большой процент неопределенных.

Ключевые слова: сербский язык на факультетах, сербоведение, преподавание в университете, нефилологические обучения.

Александр М. Новакович

ПРИЛОГ

**Ставови студената о увођењу предмета
Српски језик – упитник**

Поштована колегинице / Поштовани колега,

Упитник који се налази пред Вама намењен је реализацији истраживања о питању увођења предмета *Српски језик* на наставничке нефилолошке и ненаставничке студијске програме. Ваше мишљење нам је драгоцено ради стварања јасније слике о ставовима студената наставничких нефилолошких и ненаставничких студијских програма у вези са питањем креирања силабуса за наставу српског језика на универзитетском нивоу наставе.

Предвиђено време за попуњавање упитника је петнаест минута, а учешће у овом истраживању у потпуности је анонимно и спроводи се на добровољној бази, што значи неће имати утицаја на Ваш успех приликом полагања испита и/или наставничково будуће понашање.

Све информације о Вама третираћемо са строгом поверљивошћу и у складу са прописима Европске уније о заштити података (GDPR) и националним законом о заштити података о личности. Сви подаци из Републике Србије се прикупљају, обрађују и чувају у складу са Законом о заштити података о личности („Службени гласник РС”, бр. 87/2018). Национална институција задужена за заштиту података: Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, <https://www.poverenik.rs/sr/>. Свака публикација произашла из овог рада користиће податке који су анонимизирани, односно на основу којих неће бити могуће идентификовати ниједног појединачног учесника. Ваше анонимне одговоре ће научни тим користити у научно-истраживачке стручне сврхе. Имајте на уму да једном када се дати одговори укључе у објављене анализе или у базу података, они се не могу повући јер ми нећемо моћи да идентификујемо Ваше одговоре. Ако имате било каква питања или недоумице у вези са овим истраживањем, можете се обратити истраживачу на адресу: aleksandar.novakovic@filfak.ni.ac.rs.

Испитаник може у било ком тренутку да одустане од процеса анкетирања. Уз то, учесници истраживања не добијају накнаду због учешћа у истом. Добијени резултати након овог истраживања биће искористићени искључиво у сврху презентовања у часописима лингвистичке оријентације, као допринос унапређењу универзитетске наставе.

Потписивањем овог документа изјављујете да сте у потпуности разумели наведене информације и да прихватате да учествујете у истраживању.

I

Студијска група:

- Историја
- Социологија
- Филозофија
- Комуницирање и односи са јавношћу (ОАС) / Комуникологија (МАС)
- Новинарство
- Психологија
- Социјална политика и социјални рад (ОАС) / Социјални рад (МАС) / Социолог у социјалној заштити (МАС)

Ниво студија:

- Основне академске студије
- Мастер академске студије

Година студија:

- Прва
- Друга
- Трећа
- Четврта

Пол:

- Женски
- Мушки

II

Тврдња*	У потпуности нисам сагласан	Углавном нисам сагласан	Неодлучан сам	Углавном сам сагласан	У потпуности сам сагласан
	1	2	3	4	5
Подржавам увођење предмета <i>Српски језик</i> на студијски програм који похађам.					
<i>Српски језик</i> мора бити обавезан предмет.					
<i>Српски језик</i> мора бити изборни предмет.					
<i>Српски језик</i> мора бити једносеместралан предмет.					
<i>Српски језик</i> мора бити двосеместралан предмет.					

Српски језик мора постојати на свакој години студија.					
Нема потребе да учим српски језик, јер је мој матерњи.					
Настава српског језика треба да подразумева изучавање језичке норме.					
Настава српског језика треба да подразумева изучавање језика струке.					
Настава српског језика треба да подразумева изучавање језичке културе.					
Волео бих да поред садржаја из области језика буде и садржаја из области књижевности.					
Настава српског језика на мом студијском програму се мора разликовати од наставе српског језика на студијама филологије.					
Испит из <i>Српског језика</i> мора бити реализован кроз тест знања.					

Испит из <i>Српског језика</i> мора бити реализован кроз практичан рад.					

* Уписати X онамо где је потребно.

III

1. На којој години студија бисте желели да имате предмет *Српски језик*?
2. У чему би требало (према Вашем мишљењу) да буде кључна разлика између наставе српског језика на студијама филологије у односу на ону која би била реализована на Вашем студијском програму?
3. На који начин Вам похађање наставе српског језика може помоћи у будућем професионалном раду?
- 4). Које садржаје бисте волели да обрађујете на часовима српског језика?
5. Који је оптималан број часова предавања на предмету *Српски језик* који бисте желели да имате у току семестра?
6. Који је оптималан број часова вежбања на предмету *Српски језик* који бисте желели да имате у току семестра?
7. Предложите назив предмета који би обухватао садржаје из области српског језика.
8. Који од понуђених садржаја предмета сматрате најфункционалнијим на свом студијском програму?
 - 1) Правопис
 - 2) Језик струке
 - 3) Језичку культуру
 - 4) Функционалне стилове
 - 5) Граматику
9. Оцените ниво сопственог познавања српског језика.
 - 1) Висок
 - 2) Средњи
 - 3) Низак
10. Када сте последњи пут имали прилику да прочитате садржаје из области српског језика?